

Sygn. akt III UK 162/14

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania A. T.
od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o ustalenie prawa do renty rolniczej na dalszy okres,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 26 lutego 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 maja 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 maja 2014 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację A.T. od wyroku z dnia 24 stycznia 2014 r., którym Sąd Okręgowy w Z. oddalił jego odwołanie od decyzji z dnia 26 kwietnia 2013 r. Prezesa KRUS odmawiającej ustalenia prawa do renty rolniczej.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił rażące naruszenie: 1) art. 21 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, przez jego błędną interpretację polegającą na przyjęciu za podstawę rozstrzygnięcia opinii biegłych bez dokonania wykładni tych przepisów; 2) art. 378 § 1 w związku z art. 368 § 1 k.p.c., przez pominięcie merytorycznego i kompleksowego rozpoznania zarzutów zgłoszonych w apelacji, a w szczególności oceny opinii biegłych; 3) art. 382 w związku z art. 391 w związku z art. 233 § 1 i art. 278 § 1 k.p.c., przez brak wszechstronnego rozważenia

materiału dowodowego zebranego w sprawie i niedokonanie oceny istotnych dowodów z dokumentacji medycznej zawierającej zapisy pozostające w sprzeczności z tezami opinii biegłych, co prowadziło do niemożności poczynienia prawidłowych ustaleń w sprawie; 4) art. 217 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., przez niewyjaśnienie istotnych dla sprawy okoliczności wskutek zaniechania powołania opinii nowego zespołu biegłych sądowych specjalistów; 5) art. 224 § 1 k.p.c. i art. 286 k.p.c. polegające na przedwczesnym zamknięciu rozprawy pomimo nieprzeprowadzenia dowodu z opinii innych biegłych celem definitywnego wyjaśnienia rzeczywistego stanu zdrowia skarżącego; 6) art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez pominięcie wskazania w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej zapadłego rozstrzygnięcia ze wskazaniem, które dokumenty i w jakim zakresie posłużyły do rekonstrukcji stanu faktycznego, w następstwie którego doszło do pominięcia części materiału zebranego w postępowaniu, braku wyczerpujących ustaleń, przez nierozważenie zebranego materiału dowodowego w sposób wszechstronny, a także dokonanie istotnych ustaleń sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności poprzez przyjęcie, że wnioskodawca jest osobą zdolną do pracy oraz nieprzestrzegania kompetencji sądu odwoławczego i niespełnienia jego procesowej funkcji (art. 382 k.p.c.).

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został po pierwsze - potrzebą dokonania wykładni wywołującego rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego art. 286 k.p.c. poprzez ustalenie, czy pominięcie wezwania biegłego, który złożył pisemną opinię, nie naruszy jednej z podstawowych zasad procesu cywilnego, tj. zasady bezpośredniości, po drugie - potrzebą wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego wyłaniającego się na tle art. 328 § 2 i art. 233 § 1 k.p.c., a mianowicie czy opinia biegłego w postępowaniu cywilnym ma ze swej istoty wyjaśnić sądowi orzekającemu w sprawie istotne okoliczności faktyczne wynikające ze zgromadzonego materiału dowodowego, którego analiza wymaga wiadomości specjalnych i tym samym zastępuje ocenę pozostałego materiału dowodowego, a w konsekwencji czy sąd orzekający jest zwolniony od dokonania własnej oceny źródłowej dokumentacji dowodowej,

medycznej z punktu widzenia jej wiarygodności, czy też w powyższym zakresie może poprzestać na wnioskach opinii biegłych, jak również czy w sytuacji braku istotnych ustaleń w zakresie stanu faktycznego w orzeczeniu sądu pierwszej instancji, sąd odwoławczy, orzekając merytorycznie na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji, zobowiązany jest do poczynienia własnych ustaleń faktycznych i ich przedstawienia w uzasadnieniu, czy też może poprzestać na zaprezentowaniu jedynie własnej oceny dowodów i czy dokonując tej oceny winien odnieść się do wszystkich dowodów zgromadzonych w aktach sprawy, czy też może poprzestać jedynie na części z nich oraz po trzecie - z uwagi na oczywiste naruszenie przepisów wskazanych w podstawach skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie

doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Z kolei zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Wreszcie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko

powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia.

Skarżący nie odnosi się do tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W zakresie potrzeby wykładni art. 286 k.p.c. należy zauważyć, że Sąd Najwyższy wielokrotnie zajmował stanowisko w kwestii jego stosowania przez sąd, podkreślając, iż z przepisu tego nie wynika obowiązek sądu zażądania ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, jeżeli jest ona dla strony niekorzystna. Przepis ten stanowi podstawę usunięcia ewentualnych wątpliwości sądu co do treści opinii, zarówno własnych, jak i podnoszonych przez stronę. Sąd nie jest jednak obowiązany dążyć do sytuacji, aby opinią biegłego zostały przekonane również strony. Wystarczy, że opinia jest przekonująca dla sądu (por. np. wyrok z dnia 19 maja 1998 r., II UKN 55/98, OSNAPiUS 1999 nr 10, poz. 351). Sąd ma obowiązek zastosowania art. 286 k.p.c. tylko wówczas, gdy zachodzi taka potrzeba w indywidualnych okolicznościach danej sprawy, a więc

wtedy, gdy opinia, którą dysponuje zawiera istotne luki, bo nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, jest niejasna, czyli nienależycie uzasadniona lub nieweryfikowalna, tj. gdy przedstawiona przez biegłych analiza nie pozwala organowi orzekającemu skontrolować ich rozumowania co do trafności wniosków końcowych (por. np. wyroki z dnia 16 września 2009 r., I UK 102/09, LEX nr 537027 i z dnia 14 stycznia 2011 r., II UK 160/10, LEX nr 786386 oraz przywołane w nich orzecznictwo). Nic innego nie wynika z powołanych przez skarżącego wyroków Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 1965 r., II CR 8/65 (LEX nr 5778), z dnia 13 marca 1969 r., II CR 65/69 (LEX nr 6474), z dnia 16 września 1998 r., II UKN 220/98 (OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 597) i z dnia 14 listopada 2013 r., IV CSK 135/13 (LEX nr 1405234), w których wskazano na potrzebę wezwania biegłego na rozprawę celem udzielenia ustnych wyjaśnień w przedmiocie zgłoszonych przez stronę zastrzeżeń lub umożliwienia jej uzyskania od biegłego dodatkowych wyjaśnień oraz wyroków z dnia 29 lipca 1998 r., II UKN 149/98 (OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 472) i z dnia 23 kwietnia 1999 r., II UKN 590/98 (OSNAPiUS 2000 nr 12, poz. 484), w których stwierdzono, że odmienność opinii biegłego od zgodnej opinii pozostałych biegłych posiadających te same specjalizacje oraz nowy dokument medyczny pozostający w sprzeczności z dotychczas przeprowadzonymi dowodami z opinii biegłych, wskazują na potrzebę wyjaśnienia tych sprzeczności przez odebrania od biegłego (biegłych) wyjaśnień, a nawet zażądania dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych.

Prezentowana przez skarżącego w formie zagadnienia prawnego wątpliwość co do możliwości dokonywania ustaleń faktycznych tylko na podstawie dowodu z opinii biegłego z pominięciem innych dowodów dotyczących stanu zdrowia nie leży w płaszczyźnie art. 328 § 2 k.p.c. Z kolei zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, do której to sfery art. 233 § 1 k.p.c. odnosi się wprost. Z tego względu rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego formułowanego przez skarżącego na tle tego przepisu nie może mieć znaczenia dla wyniku sprawy. Wreszcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyjaśniano, że istota postępowania apelacyjnego sprowadza się do tego, iż sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę ponownie, kontynuując rozprawę rozpoczętą przed sądem pierwszej instancji.

Obowiązkiem sądu drugiej instancji jest nie tylko zastosowanie właściwego prawa materialnego i usunięcie ewentualnych błędów popełnionych w tym zakresie przez sąd pierwszej instancji, ale także dokonanie własnych ustaleń faktycznych. Jeżeli te ustalenia odpowiadają w pełni ustaleniom poczynionym przez sąd pierwszej instancji, to nie ma potrzeby ich powtarzania i wystarczy, że sąd odwoławczy się na nie powoła i je zaaprobuje. Gdy sąd drugiej instancji dokonuje uzupełnienia materiału dowodowego, a następnie zmiany ustaleń faktycznych, konieczne jest przedstawienie w uzasadnieniu wyroku wywodu zawierającego pełną ocenę dowodów, z którego to uzasadnienia będzie wynikać całość (odmiennej) podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. np. wyroki z dnia 30 września 2009 r., V CSK 95/09, LEX nr 688059 oraz z dnia 18 września 2014 r., III PK 2/14, LEX nr 1541205).

Podnosząc „oczywiste naruszenie przepisów wskazanych w podstawach skargi kasacyjnej” skarżący zdaje się odwoływać do przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Jednakże nawet do przepisów tych nie nawiązuje, pomijając, że należało do niego wykazanie, iż właśnie ich obraza była tego rodzaju, że wprost stanowiła o wadliwości zaskarżonego orzeczenia. Z wywodów skarżącego wynika, że w istocie chodzi mu o zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska co do zarzutów kasacyjnych, jednak taka okoliczność nie uzasadnia zaangażowania tego Sądu w rozpoznanie skargi.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.